

ГИ ДЪО МОПАСАН ДВАМА ПРИЯТЕЛИ

Превод от френски: Йордан Павлов, —

chitanka.info

Париж беше обсаден, гладен, береше душа. По покривите много рядко се мяркаха врабчета, а помийните ями пустееха. Всеки ядеше, каквото му попадне.

Една ясна януарска сутрин господин Морисо, часовникар по занятие и войник по силата на обстоятелствата, се разхождаше тъжно по крайния булевард с ръце в джобовете на войнишките си панталони и с празен стомах и изведнаж се спря пред един свой събрат по оръжие, в когото позна стар приятел. Беше господин Соваж, с когото се бяха виждали често на риба.

Всяка неделя преди войната Морисо тръгваше още призори с бамбукова въдица в ръка и с тенекиена кутия на гърба. Той вземаше влака за Аржантъой, слизаше в Коломб, после отиваше пеш на остров Марант. Щом стигнеше това свое любимо място, той хвърляше въдицата. Ловеше чак до вечерта.

Всяка неделя той срещаше там нисък, пълен и весел човек — господин Соваж, дребен търговец от улица Нотр-Дам-дьо-Лорет, друг запален рибар. Те често прекарваха по половин ден един до друг, с въдица в ръка и с увиснали над водата крака, и се бяха сприятелили.

Някои дни не си говореха. Друг път разговаряха, но се разбираха прекрасно и без да си продумат, тъй като имаха едни и същи вкусове и еднакви преживявания.

През пролетта, сутрин към десет часа, когато подмладеното слънце издигаше над спокойната река ония леки изпарения, които се носят заедно с водата, и заливаше гърбовете на двамата запалени въдичари с приятната пролетна топлина, Морисо казваше понякога на съседа си:

— Много е приятно, нали?

А господин Соваж отговаряше:

— Не зная нищо по-хубаво.

И това им стигаше, за да се разбират и да се уважават.

През есента, привечер, когато небето, кърваво от залеза, оглеждаше във водата пурпурните облаци, багреше цялата река, подпалваше хоризонта, обливаше в огнена светлина двамата приятели и позлатяваше пожълтелите вече дървета в предчувствие за зимен трепет, господин Соваж поглеждаше усмихнат Морисо и казваше:

— Каква гледка!

А Морисо, възхитен, без да изпуска из очи тапата си, отговаряше:

— Не е като на булеварда, нали?

* * *

Щом се познаха, те си стиснаха здраво ръцете, силно развълнувани, че се срещат пак при толкова различни обстоятелства. Господин Соваж въздъхна и прошепна:

— Какви събития!

Морисо, съвсем мрачен, простена:

— И какво време! Днес е първият хубав ден тая година.

Небето беше наистина съвсем синьо и обляно в светлина.

Тръгнаха един до друг, замислени и тъжни, а Морисо подхвана:

— А риболовът, а? Хубав спомен!

Господин Соваж попита:

— Кога ли ще идем пак?

Отбиха се в малка кръчма и пиха по един абсент. После продължиха да се разхождат по улиците.

Морисо изведнаж се спря:

— Да пийнем още по чашка, а?

Господин Соваж се съгласи:

— На ваше разположение.

И влязоха в друга кръчмичка.

Когато излязоха, бяха много зашеметени, замаяни като хора, които са се напили на гладен стомах. Времето беше приятно. Лек ветрец галеше лицата им.

Господин Соваж, който съвсем се опи от топлия въздух, се спря:

— Ами ако отидем?

— Къде?

— За риба, къде другаде!

— Но къде, къде?

— На нашия остров. Предните френски постове са до Коломб. Познавам полковник Дюмулен. Лесно ще ни пуснат да минем.

Морисо трепна от желание:

— Дадено. Съгласен съм.

И се разделиха, за да се приготвят.

След час вървяха един до друг по широкия път. После стигнаха вилата, където живееше полковникът. Той се усмихна на молбата им и се съгласи с тяхното хрумване. Продължиха пътя си, снабдени с пропуск.

Скоро минаха предните постове, пресякоха пустия Коломб и се озоваха край малките лозя, които се спускат към Сена. Беше около единадесет часът.

Насреща селото Аржантъой изглеждаше мъртво. Хълмовете Оржмон и Саноа се издигаха над цялата местност. Голямата равнина, която стига чак до Нантер, беше пуста, съвсем пуста с оголелите череша и със сивите си ниви.

Господин Соваж посочи с пръст върховете и прошепна:

— Прусаците са там горе!

И някакво безпокойство сковаваше двамата приятели пред тая пустинна местност.

„Прусаците!“ Те никога не бяха ги виждали, но ги чувствуваха от месеци насам около Париж — те разоряваха Франция, невидими и всемогъщи, плячкосваха, убиваха, носеха глад. И някакъв суеверен ужас се смесваше с омразата им към тоя непознат народ-победител.

Морисо измънка:

— Ами ако ги срещнем?

Господин Соваж отвърна с неизменната парижка шеговитост:

— Ще ги поканим на пържена риба.

Но не смееха да навлязат в полето, сплашени от безмълвието, което владееше наоколо.

Накрая господин Соваж се пристраши:

— Хайде да вървим, но внимателно!

И се спуснаха в едно лозе, превити одве, пълзяха, използваха храстите, за да се прикриват, оглеждаха се тревожно и се ослушваха.

Оставаше им да преминат тясна ивица гола земя, за да стигнат реката. Затичаха се и щом излязоха на брега, се сгушиха в сухата тръстика.

Морисо прилепи ухо на земята, за да чуе няма ли стъпки наоколо. Не чу нищо. Бяха сами, съвсем сами.

Успокоиха се и хвърлиха въдиците.

* * *

Срещу тях изоставеният остров Марант ги скриваше от другия бряг. Малката кръчмичка беше затворена и изглеждаше напусната от години.

Господин Соваж улови първата кротушка. Морисо хвана втората и всеки миг те дърпаха въдиците си със заловени малки, сребристи рибки, които трептяха на края на концата — просто приказен лов.

Те слагаха внимателно рибките в един сак от много гъста мрежа, потопен до краката им. И ги обземаше блажена радост, радост, каквато човек изпитва, когато намери пак любимото си удоволствие, от което е бил лишен дълго време.

Топлото слънце грееше плещите им, не чуваха вече нищо, не мислеха повече нищо, забравили бяха останалия свят — ловяха риба.

Но изведнъж глух тътнеж, който идваше сякаш някъде отдолу, разтърси земята. Топът пак започваше да гърми.

Морисо извърна глава и забеляза там, вляво, над стръмния бряг, грамадните очертания на Мон-Валериен с бял качул на главата — лекият облак дим от барута, който той тъкмо беше избълвал.

И веднага втори облак дим се издигна от върха на крепостта и след малко нов гръм изтрещя.

Последваха други и други гърмежи и миг след миг планината изригваше смъртоносния си дъх, бълваше млечни пари, които се извиваха бавно в спокойното небе и образуваха облак над нея.

Господин Соваж вдигна рамене.

— Пак започват — каза той.

Морисо, който следеше тревожно как перцето на тапата му потъваше при всеки гърмеж, внезапно изпита гняв, гнева на миролюбивия човек срещу ония безумци, които се бият така, и измърмори:

— Трябва да са просто луди, за да се избиват!

Господин Соваж добави:

— По-жестоки са и от зверовете.

Морисо, който тъкмо беше хванал един блескун, заяви:

— И като си помисли човек, че вечно ще бъде така, докато има правителства!

Господин Соваж го спря:

— Републиката нямаше да обяви война...

Морисо го прекъсна:

— При кралете има войни, при републиката — междуособици.

И заспориха спокойно, бистреха големите политически въпроси със здравия разум на кротки и ограничени хора, съгласни по точката, че никога няма да има свобода. А Мон-Валериен трещеше неуморно, разрушаваше със снаряди френски къщи, покосяваше и унищожаваше живи хора, слагаше край на много мечти, на много очаквани радости, на дълго бленувано щастие и разтваряше в сърцата на жените, на момичетата и на майките там, в други земи, рани, които никога нямаше да заздравеят.

— Това е животът — заяви господин Соваж.

— Кажете по-скоро смъртта — обади се засмян Морисо.

Но те трепнаха уплашени, понеже ясно чуха зад гърба си стъпки и като се обърнаха, видяха изправени срещу тях четирима мъже, четирима едри, въоръжени и брадясали мъже, облечени като слуги в ливреи и с плоски фуражки на главата; те се прицелваха в тях с пушките си.

Двете въдици се изплъзнаха от ръцете им и течението ги отнесе.

За няколко мига уловиха двамата приятели, вързаха ги, пренесоха ги и ги захвърлиха в една лодка, а след това ги закараха на острова.

И зад кръчмичката, която те смятаха за изоставена, видяха двадесетина немски войници.

Някакъв космат великан, който беше възседнал стола си и пушеше голяма порцеланова лула, ги попита на прекрасен френски език:

— Е, господа, добър ли беше риболовът?

Тогава един войник остави в краката на офицера пълната мрежа с риба, която се беше погрижил да пренесе. Прусакът се усмихна:

— Е, е, виждам, че е бил добър! Но не става дума за това. Изслушайте ме спокойно. За мене вие сте двама шпиони, изпратени, за да ме следят. Пипнах ви и ще ви разстрелям. Преструвахте се, че ловите риба, за да прикриете по-добре намеренията си. Паднахте ми в ръцете, толкова по-зле за вас, това е войната. Но тъй като сте минали през предните постове, положително знаете паролата, за да се приберете. Кажете ми паролата и ще ви пощадя.

Бледи, застанали един до друг, двамата приятели мълчаха, а ръцете им потрепераха нервно.

Офицерът продължи:

— Никой никога няма да узнае. Ще се приберете мирно и тихо. Тайната ще изчезне заедно с вас. Откажете ли — смърт, и то веднага. Избирайте!

Те стояха неподвижни, без да отворят уста.

Прусакът, все тъй спокоен, продължи, протегнал ръка към реката:

— Помислете, след пет минути ще бъдете на дъното на реката. След пет минути! Навярно имате близки?

Мон-Валериен продължаваше да тътне.

Двамата рибари стояха прави и безмълвни. Германецът даде някакви нареждания на немски. После премести стола си, за да не бъде много близо до пленниците. И дванадесет души застанаха на двадесет крачки с пушка при нозе.

Офицерът продължи:

— Давам ви една минута, нито секунда повече.

После стана изведнаж, приближи се до двамата французи, хвана Морисо подръка, дръпна го настрана и му пошепна:

— Бързо, паролата? Вашият приятел няма да узнае нищо. Ще се престоря, че съм се смилил.

Морисо нищо не отговори.

Прусакът дръпна тогава господин Соваж и му направи същото предложение.

Господин Соваж не отговори.

Пак се намериха един до друг.

И прусакът изкомандува. Войниците вдигнаха пушки.

Тогава погледът на Морисо падна случайно на пълната мрежа с кротушки, останала в тревата, на няколко крачки от него.

Слънчев лъч блестеше в купчинката риби, които още шаваха. И го обзе някаква слабост. Въпреки усилията очите му се наляха със сълзи.

Той измънка:

— Сбогом, господин Соваж.

Господин Соваж отвърна:

— Сбогом, господин Морисо.

И си стиснаха ръце, разтърсени от главата до петите от непреодолими тръпки.

Офицерът ревна:

— Огън!

Дванадесетте пушки гръмнаха в залп.

Господин Соваж рухна като сноп по очи. Морисо, който беше поедър, се олюля, извъртя се и се строполи напреки върху другаря си, с лице, извърнато към небето, а през пробитата на гърдите му куртка бликна кръв.

Немецът даде нови заповеди.

Войниците му се пръснаха, след това се върнаха с въжета и камъни, които вързаха за краката на двамата мъртъвци. После ги занесоха на брега.

Мон-Валериен продължаваше да трещи, сега забулен с облак дим.

Двама войници хванаха Морисо за главата и за краката. Други двама вдигнаха господин Соваж по същия начин. Трупове, люшнати силно за миг, бяха захвърлени надалеч, описаха дъга, после потънаха изправени в реката, тъй като камъните повлякоха първо краката.

Водата бликна, закипя, заклокочи, после се успокои, а съвсем леки вълни плискаха до брега.

Отгоре плуваше малко кръв.

Офицерът, все така спокоен, каза тихичко:

— Сега е ред на рибите.

И тръгна към кръчмичката.

Но забеляза изведнаж в тревата мрежата с кротушки. Вдигна я, погледна я, усмихна се и извика:

— Вилхелм!

Изтича войник с бяла престилка. И прусакът му подхвърли рибата на двамата разстреляни и заповяда:

— Опържи ми веднага тия животинки, докато са още живи. Ще станат много вкусни.

И пак запуши с лулата си.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.